

Un liceu cosit

Era în Iulie 1900, adică tocmai acum 25 de ani, însă jubileul acestui eveniment n'are cine să-l sărbătorească astăzi.

Cel mai mare proprietar din sudul Basarabiei, Gheorghe Ivanovici Tanco-Călcic, bulgar, ca totii coloniștii acelor meleaguri, și-a văzut conacul plin de musafiri în ziua când a împlinit cincizeci de ani.

Copleșit de multitudine, stăpânul primea cu cea mai mare bună-voință tot *high-life-ul* din capitala județului, din târgșorul Comrat și din împrejurimi. În ceasul când s'a pomenit ajuns la jubileu, câmpurile lui numărau peste cincisprezece mii de hectare, rivalizând cu latitudinile principelui Manuc-Bey din Hânceștii județului Chișinău.

În această parte a județului Bender (astăzi Tighina) în regiunea abia destelenită între cele două Valuri ale lui Traian, recoltate de grâu și orz aduceau câștiguri fabuloase. Desi seceta pustia din când în când sudul Basarabiei, totuși râurile Cogălnic, Lunga, Ialpuh și Lunguța se umflau destul de des. Iar ploile și zăpezile se coborau la timp dinspre codrii Orheiului și ai Chișinăului, aducând stepelor deluroase din Comrat aurul porturilor Odesa, Reni, Galați și Chilia în schimbul marilor transporturi de grâne.

Chiar pe măsura Rusiei zosterelor, dumelor și a inițiativei intelectuale de atunci, care inflița din ce în ce mai multe școli secundare, târgșorul Comrat cu Liceul lui real de băieți ocupa o poziție privilegiată și de cinste. Astfel că în conacul lui Tanco-Călcic s'au adunat nu numai rudele lui și prietenii-proprietari din partea locului, de la cei mai modeste stăpâni a 30—40 hectare, ci și intelectualii târgșorului în frunte cu directorul Liceului Ștefan Fedotovic Borășchevici. În importantă asistență mai erau și profesorul de germană Franț Gustavovici Donat; cel de franceză — Ivan Avgustovici de-Maubège... Erau prezenți până și profesorul de gimnastică Vasile Alexandrovici Mardarie și secretarul Mina Mihailovici Mutafa — fiindcă Gheorghe Ivanovici Tanco-Călcic a fost și Epitrop Onorific al Liceului real local. Cei alți profesori ai Liceului, în frunte cu protoreul Teodor Zlatov complectau reprezentanța Liceului la serbare.

Personalul școlii vechi medii din Comrat părea foarte șters în fața strălucitei plejade de diplomați universitari, tot așa după cum și Simion Nicolaevici Bucukici, epitropul acestei școli — față de Gheorghe Ivanovici Tanco-Călcic, ca avere și prestanță, sau protreul Dimitrie Vasilevici Ulinici — față de protoreul Zlatov. Totuși, până și instituțiile școlii medii Ecaterina Pavlovna Gălateanu și Nadejda Afanasievna Bour împreună cu profesorul de canto Pavel Egorovici (Gheorghievici) Belu au fost prezenți, deși neluati în seamă de gimnasticul Liceului Mardarie și de secretarul Mutafa.

Dar prefectul de poliție al județului, domnul Ispravnic al Benderului, Ștefan Vasilevici Armetie cu secretarul prefecturii Evghenie Alexandrovici Mumeanu? Dar administratorul de plasă Ivan Grigorievici Cegoreanu (care nici nu visa măcar că bătețul lui Danil, de vre-o nouă ani, va conduce apoi popoarele și constituentele din România Mare!); dar sefi de birou ai prefecturii: Vasile Vasilevici Varzar, Gheorghe Maximovici Gordus, Severian Fedotovici Gheorghiu? Dar polițaiul orașului Bender Constantin Nicolaevici Movilov (cu „o” și doi „l”!) cu ajutorul său Grigorie Grigorievici Mitulesco, cu directorul penitenciarului județean Semion Semionovici Farmac și cu doctorul județului Ivan Alexandrovici Jano?

Apoi deoarec domnul Tanco-Călcic plătea câteva sute de ruble anual instituțiilor „Împărătesei Maria”, deci era filantrop oficios și prima distincțiune de la stat, plus că văzuta mare de care se bucura l-a făcut ales de „zemstvo” al județului ca judecător de pace onorific. — La serbare nu l'neaus nici reprezentanții diferitelor dregătorii județene, dar mai ales — ai justiției locale. Deci, de față au fost judecătorii-administratori ai ocazilor vecine ca: Constantin Fedotovici Dragos, principele Iurie Iurievici (Gh. Gh.) Cantacuzin și — bine-înțeles — tânărul, simpaticul, exuberantul judecător-administrator (zemski nacialnic) al ocolului Comrat—Maxim Maximovici Colibaba, desi proaspăt licențiat în Drept al Universității din Odesa, totuși jucător pasionat de cărți cu vechime, om de mare risc, uneori artăgos, amator de cai, domnișoare (și doamne!) și *lafitte*, cam atlet și Hercule recunoscut de tinereții basarabeane.

La masa copioasă, s'a vorbit de toate — de la cele mai intime, scabreze și minuscule fapte provinciale de dragoste cu sfârșituri comice, murdare sau dramatice, și până la înaltă politică de stat.

Dar fiindcă toate acestea se petreceau la Comrat, tema principală era — lipsa unui Liceu de fete în localitate. Într'adevăr: o comunitate mare de coloniști bogăți a făcut ca târgșorul să ajungă ca populație la cifra de 15.000 suflete. Băieții localnicilor de vre-o zece ani au fost scutiți de a se duce în școli secundare la Chișinău sau la Odesa. Inițiativa comunității Comrat, susținută formal de zemstvo-ul județului la Petersburg, reușise să inființeze în târgșorul un Liceu propriu încă pe la 1888.

Fetele însă, deși bulgăroaice din familii patriarhale, se arătau din ce în ce mai nemulțumite: pe când băieții rămăneau tot anul acasă, fetele, tot mai numeroase, făceau șase călătorii pe an spre Chișinău sau Odesa — în Septembrie, la Crăciun, la Paște și în Iunie. Întreținerea lor prin orase mari străine costa foarte scump, iar elevele erau acolo prost hrănite. Neînțelegerile ivite la școală sau la gazdă, riscul călătoriilor și atâtea alte lucruri incomode pentru părinți, au făcut de mult pe acestea să viseze la un Liceu de fete în Comrat.

Însă, fiindcă nu era vorba de interesele băieților, viitorul sex frumos al Comratului nu provoca atâtea simpatii și concurs, care să fie suficiente pentru găsirea mijloacelor — jumătate de milion de ruble. Comunitatea a fost oarecum încercată cu întreținerea Liceului de băieți, unde și epitropul onorific nu sacrifică din buzunarul său decât vre-o 3-4 mii de ruble pe an. Așa că cu toate bunele intenții și visuri, comratenii erau încă prea departe de realizarea unei pensii de viitoare soții, amante, mame și intelectuale pentru nevoile locului.

S'a discutat și la masa lui Tanco-Călcic aceeași chestiune — cu mare aprindere, însă fără nici un rezultat. Ceva rămănea în fundul problemei ca un bloc de plumb: inerția generală cu privire la nevoile educației fetelor, deși verbal n'a fost unul care să nu recunoască marile avantaje ale unui asemenea Liceu. Entuziasmul judecător-administrator Maxim Maximovici Colibaba a fost entuziasmi în acest punct. Însă în fața unei fatale nereușite a sfertărilor cu care căuta să-l convingă pentru jertfe pe marii financiari ai târgșorului, s'a resemnat și s'a consolatat oarecum

cu „lafitte” și cu gândul la mesele verzi din seara aceia, când trebuia să-i vină numai decât o „talie” nesfârșită de opt și nouă, în stare să ruineze în beneficiul lui — pe însuși amfitrionul.

După masă, cafele și licheururi înghetate. Pe la orele sease cineva a propus asistenței să facă o plimbare pe jos, până la locul unde „claca” țărănească organizată în onoarea zilei proprietarului lucra încă și bea în mijlocul lanurilor de orz, celor mai apropiate de târgșor. Zis și făcut! Ajunși la fata locului, oaspeții lui Tanco-Călcic au admirat pe cosaii, iar însuși stăpânul acestor latifundii se lăuda mult cu puterea de producție a muncitorilor din serviciul său.

— Le plătesc bine, le dau mâncare și băutură bună, și de aceea vin să se tocmescă la mine cei mai buni lucrători, — explica domnul Tanco-Călcic.

Unii dintre cei prezenți știau bine că sistemul lui cu vre-o cincisprezece ani în urmă era cu totul altul, și laudele lui, atunci abia pe drumul sigur spre milioane, sunau cam astfel:

— Nu puteți să vă îmbogățiți repede. Dați oamenilor mămăligă și brânză nesărată. La mine e lege, când se frământă brânza pentru lucrători: un chilogram de brânză — două chilogramme de sare. La prânz „el” abia îmbucă ceva — și fuge la fântână, trage o coșniță de apă rece; mai îmbucă a doua oară — și iar fugă la fântână. Se satură repede...

— Și cari îți sunt cei mai buni cosai? — îl întrebă Colibaba.

— Astia doi. Le plătesc o rublă și jumătate pe zi, deși sunt slujbași cu anul. Dar vara nu le dau leafă lunară ci prefer să le pun la lucru cu ziua. Vedeti acolo pe deal un lan frumos de orz? — E orzul lui Ovsinski de la stația de selecțiune din Podolia. Se coace încet, nu se scutură, și produce anul acesta vre-o trei mii chilogramme la hectar. Sunt douăzeci de hectare. Și cosaii mei le vor da gata în zece zile. Îl rezerv lanul acesta pentru dăni. Fiecare face un hectar pe zi... Dar priviți numai ce fac acum!

Într'adevăr, cei doi cosai, la întrecere, alături, făceau minuni la secerat, sub chipul asistenței încântate. Grămezi înfioate de orz se culcau rânduri-rânduri, exacte, îngrijite, înaintând însinuant tot mai adânc în desimea lanului.

— Zici că nu se scutură orzul acela? — întrebă Colibaba.

— Nu se scutură și de aceea îl las în seama acestor doi. Măine vor începe și în zece zile îl dau gata. Ți-o plăcere numai să te uiti când nu-l nimeni, cum îl culcă cu coasă.

— În zece zile? Fiuu...u, sueră Colibaba. — Eu singur l'aș da lanul acesta gata în cincisprezece zile.

— Dumneata? Te pricepi în multe, dar nu în asta. — Și dacă am să-l cosesc în 15 zile? Vrei un pariu?

— Ce pariu! Îți spun mai bine să te odihnești după masă, înainte de joc...

— Eu? Să mă odihnesc? Știi ce: n'am vrut să-ți vând harmăsarul meu negru. Îl pun acum rămășag. Cu ce răspunzi dumneata?

Totii cei din jurul lor au început să se agite. Colibaba n'a avut într'adevăr decât leafa lui de judecător și... un armăsar („harmasar” cum se spune în Basarabia), de o rară frumusețe și rasă.

Fiu de preot din Cetatea Albă, Colibaba însă știa bine să cosască — circumstanță necunoscută de cei de față. Acasă în anii de liceu și de student se ocupa cu cositul pe moșioara tatălui său, găsină că-i face bine pentru musculatură, și într'adevăr întrecea pe orice lucrător iscusit. Prietenilor lui le părea rău de starea lui de „bon courage” rezultatul *lafitte-ului* și al licheurilor înghetate.

Însă Tanco-Călcic se agățase de el:

— Te prind pe cuvânt. Harmăsarul va fi al meu.

— Nu va fi. Ce pui dumneata?

— Vezi, ai pledat cauza Liceului de fete atât de aprins, încât mă oblig să cldăsc Liceul. Să-l înzestrez cu toate cele necesare și să-l predau comunei. Îl dimitale personal — 10.000 ruble, cât nu face orzul pe care îl vei cosi. Ha-ha-ha!

— Te prind și eu pe cuvânt. Primesc. Facem act, intermediat cu martori. Nu-i cerneală? N'are a face. Cu creionul. Scrie: eu, Gheorghe Ivanovici Tanco-Călcic...

— Imi pare rău de harmăsarul lui, — zise cineva cu jumătate de voce, aluia.

— E tânăr, riscant, în plus și beat puțin. Imi pare rău și mie...

Tanco-Călcic își puse iscălitura pe obligatiune. Rădea de se prănădea. O fi ceva și cu cositul lui Colibaba, însă... douăzeci de hectare... cincisprezece zile... pentru un judecător, care nu poate să cosească măcar o zi întreagă! — Ascultă, de măine vouă lucra lanul, și Duminică, și de Sfântul Ilie, și de Sfântul Vladimir, pentruca să nu spui apoi că orzul s'a scuturat din cauza mea. — Vreți dovada, domnilor?

Și Colibaba luă o coasă și se puse la rând cu cosaii cei buni. Coasa lui făcând vre-o treizeci de tăieturi ajunse până la tălpile celui de al doilea cosas.

— Fereste-te, nene, — îi strigă Colibaba.

Agitația publicului ajunse la culme. Toți gesticulau, strigau, se certau. Tanco-Călcic, om practic, rădea totuși:

— un cosas neobicinuit cu munca, ori câte minuni ar arăta unor spectatori curioși, nu poate să lucreze așa nici o jumătate de oră, dar mite cincisprezece zile!...

— Trimite-mi harmăsarul de pe acum, — se delecta amfitrionul câștigător.

Demonstratia cositului însă continua. Peste cinci minute Colibaba îl ajunse și pe primul cosas. Tărâniile de laclă priveau cu surpriză și neîncredere fantezia boerului acesta hamic dar... nu din ai lor... Cosas, într'adevăr! Să lucreze cum facem noi de dimineață până seară — nu așa...

Societatea se întoarse acasă la Tanco-Călcic, inviorată foarte mult de cele întâmplate. Însă în realizarea visului nu credea nimeni Armăsarul lui Colibaba va ocupa locul cel mai frumos în grajdul lui Tanco-Călcic — atâtea tot. Toate acestea n'au împiedicat pe nimeni să se ocupe cu eroul zilei foarte mult. Mai ales doamnele și domnișoarele, rămase acasă, au primit vestea cu mare agitație și se arătau impresionate și bine dispuse față de proprietarul nenorocos al unui singur armăsar.

Spre mirarea tuturor, acesta ceru scuze și, cu toate insistențele, se retrase la el acasă.

— Măine trebuie doar să vă cosesc Liceul, — era argumentația lui unică

Peste ocean

— JURNAL DE BORD —

In larg

Puntea are aspectul unei terase de sanatoriu maritim. În aerul curat, din mijlocul Oceanului, îmbibat de sare și ozon, stau sute de pasageri culcați pe scaune lungi. Zac așa picurând de somn, cu reviste și cărți netăiate, amorițiți ca serpii boa după o masă copioasă.

Cantitatea de alimente consumată pe transatlanticele germane întrece orice închipuire. Bogăția, rafinamentul și preocuparea pentru hrană ajunge să-ți facă silă de mâncare. Nici în pauzele dintre cele obișnuite cinci mese pe zi nu scapi. Abia te întinzi greoiu, găfâind pe punte, și taleve încep să defileze cu sandvici, bulion, înghețată, ceaiuri și cafele la discreție.

E drept însă că pentru foarte mulți pasageri mâncarea e singura distracție care rupe monotonia vieții de bord.

Pe vechile vapoare, din cauza spațiului restrâns, mesele se așează la fel după tradiție, în senzul lungimei vasului. Fiecare pasager își lua locul la rând. Căpitanul — în capul mesei, având de-o parte și de alta persoanele marcante care se găseau pe bord. La marile parcheboturi transatlantice, totul e sacrificat săleii de mâncare. Nu mai ai impresie că te afli pe un vapor, ci într'o sală somptuoasă cu galerii și sculpturi. Mese mici de patru și șase persoane. Cheleteri galonați și stilați servind cu atenția concentrată ca să-ți ghicească gândul din ochi. Flori peste tot. Lumina cade de sus printr'o imensă cupolă de sticle colorate.

Un domn foarte grav, instalat la un birou, după ce meditează mult și încrunțat în fața planului săleii de mâncare, ca un general de stat-major în fața hărții de război repartizează în chip savant locurile la mese după naționalități, profesii și ranguri sociale.

Am căzut într'un grup latin: doi ingineri spanioli, un profesor belgian, un bătrân doctor italian, cu fiul său — un tânăr oacheș, elegant și volubil, care din prima zi a reușit să cunoască toată lumea de pe vapor.

Rășiolesc broșura ce ni s'a împărțit gratuit: *Passagierliste*. Pe copertă, lucrată cu îngrijire, în culori, e vesticul portret al Kaiserului cu mustața sburlătită și semeață. Numele căpitanului și a ofițerilor, medicilor, obermașinistului, zalmaister, proviantmaister, oberstuar, obercoch, ghepakmaister și tot așa mai departe întregul stat-major al bordului... Urmează numele călătorilor de clasa întâia și a doua; de cei de-a treia, mulțimea emigranților, cari au îmbogățit companiile de navigație, nu se scrie nimic. Toate informațiile asupra vieții pe bord se găsesc trecute aici: masa, bagaje, telegrame, bae, gimnastică, bibliotecă, laborator de frumusețe, farmacie, țigări, bărbier, croitor, — tot confortul unui oraș civilizată care pluteste pe ocean.

Tempul e bun. Pe puntea de sus, *oberpromenadende*, lumea foște ca pe unul din marele bulevarde. Femei elegante se plimbă arătându-și toaletele bogate. Voaalurile și muselile flutură în bătaia vântului ca niște steaguri multicolore. Observ o picantă americană care își schimbă patru costume pe zi.

Copii sgomotoși, deși au salonul lor special, se sbenguiesc în libertate pe punte ca pe alea unui parc. O en-

— Ce Liceu! Trimite-mi harmăsarul! — repetă Tanco-Călcic, încântat de originalitatea cazului, întâmplat, în casa lui, de ziua lui.

Dar fantasticul Maxim Colibaba luase acasă toate măsurile fizice și suiletești pentru a-și îndeplini sarcina atât de riscantă. Toate cuostintele lui de masa reconfortant și altele, dozarea somnului, hranei etc. au fost imediat stabilite și apoi urmate cu cea mai mare strictete timp de cincisprezece zile. Nu e greu nici acum să recunoaștem în d. Maxim Colibaba, atât de bine cunoscut turfului și publicului din București din 1920-23 (când după ce-s. salvase grajdul din Odesa, trecuse cu caii Nistrul și contribuise mult la înviorarea hipodromului de la Băneasa și la pregătirea celui de la Floreasca), — nu e greu să recunoaștem pe tânărul judecător și Hercule de atunci.

A doua zi privelește lanului era de o rară frumusețe. Un tânăr intelectual, îmbrăcat în alb, frumos și plin de sănătate, pornise ofensiva împotriva lanului de orz, înarmat cu trei coase de schimb regulat, și dozându-și cu o metodică pur „nemtească” fiecare mișcare, fiece minut de efort și de repaos. Curioși nu-l stinghereau întâi de loc. Apoi, ca judecător-administrator de ocol, dădu ordin să nu fie admisi decât unii, foarte puțini, mai aproape de el. Restul stătea la o distanță de jumătate de kilometru. Chiar în prima zi a venit fotografatul târgșorului și l-a luat câteva aspecte. Din târgșor s'au scris câteva scrisori și corespondența la Chișinău, Odesa...

Ziua întâia s'a terminat cu un hectar și jumătate, cosite frumos de tot. Tanco-Călcic începu să se gândească. A doua zi începu chiar să spuie, că Colibaba cosește cu trei coase, nu le ascute în timpul lucrului, și a lucrat erl mai mult de cât se cere lucrătorilor. Mai departe...

Un vânt de senzație nebună cuprinse publicul cititor din Basarabia și Rusia întreagă. Nouri de corespondenți s'au abătut peste Comrat. Mii de ilustrații au umplut coloanele ziarelor și revistelor. Serviciul telegrafic cu un singur fir din Comrat a fost supra încărcat. Echipa de excursioniști au sosit în localitate. Toată Rusia a primit cu entuziasm — chestia Liceului de fete din Comrat.

Eroul zilei de atunci însă cosea și cosea, iar Tanco-Călcic trecea treptat la trista realitate: o jumătate de milion de ruble, pretul a două mii de hectare de pământ arabil — era să-i iasă din inventarul bogăției.

La Petersburg, Moscova, dimineața, prieteni nu-și mai spuneau „bună ziua” ci

— Mai cosește?

— Mai cosește!

Și a cosit și la Sf. Vladimir, și la Sf. Ilie și Duminică... Și apoi cu toate tergiversările și divertiștii din partea lui Tanco-Călcic, Liceul de fete din Comrat își luă ființă... Ce de sărbători, de reclame prin jurnale, ce triumf pentru un tânăr puternic și simpatic!... Și-a adus oare aminte, astăzi, de acest jubileu de 25 ani, măcar însuși principalul lui vinovat?

ALEXIS NOUR

glezoaică uscată doarme cu gura căscată, cu ochelarii pe nas, și cu biblia căzută pe genunchi. Se formează un copleș. Un drăcușor de fată apare c'un codak și scoate o fotografie.

Persoanele care în prima zi se spionează, pipăindu-se cu ochi, se apropie formându-se în grupuri, și o atmosferă de căldă familiaritate se stabilește între ele.

Rar se poate întâlni, străne la un loc, o mai mare varietate de tipuri. Sunt exemplare din toate țările și din toate păturile sociale.

Ce câmp de studii pentru antropologii și fisionomiștii e puntea unui transatlantic! Ce bogată colecție de tipuri se poate face pentru comparații, interpretări și clasări! Nu știu de ce de câte ori stau și privesc asemenea adunări de felurite soiuri de oameni, strănși din diferite părți ale lumii, varietăți de vițe omenești, fără să vreau mă gândesc la teoriile răspândite asupra încălțării chestiunii a raselor, asupra luptei dintre blonzi și brunzi și asupra tendinței de-a absorbi istoria umană în istoria naturală.

Dacă nu se poate face o hartă a Europei împărțită pe rase, nu înțeleg de ce se vorbește mereu de rasă și nu de popoare, de tipuri și de însușiri.

Dacă popoarele nu sunt decât produsele istoriei, nu cu ajutorul istoriei naturale se pot cerceta. Numai știința socială și politică nu poate lămurii asupra evoluției și luptei dintre popoare.

Dacă se poate zice că există un tip german, francez sau englez, nu se poate zice că este o rasă germană, franceză sau engleză. Caracterele adevăratelor rase sunt permanente, iar însușirile popoarelor sunt variabile. Teoria germană, luată de altfel tot dela francezi, că toată civilizația europeană se datorește blonților, floarea umanității, și că războiul este inevitabil între rase, nu ascunde în fond decât interese, pasiuni și idei încarnate.

E adevărat atâtea doar: — că axa civilizației datorită elitei unui popor trece de pe un domeniu pe altul. Nu știu cine a comparat elita unui popor cu o locomotivă, care singură are mișcare proprie, iar masa poporului e lungul șir al vagoanelor inerte cari totuși ajung să meargă tot așa de repede ca și locomotiva.

Nu se poate nega că popoarele cu aproape aceeași civilizație, tind a se asemăna din ce în ce sub raportul celorlalte idei, credințe și instituții, care se răspândesc continuu în lumea întreagă.

Amestecul, încrucișarea și ușurința legăturilor tind a generaliza pretutindenea un singur și același tip de om.

În ficare zi, la oră fixă, apărea proaspăt de sub teascurile tipografiei bordului „Ziarul Oceanului”, cu ultimile știri din lumea întreagă. Gazeta era citită c'o nespusă lacomie. Toți se minunau, căci prea puțini erau cei cari își dădeau seamă că gazeta era făcută de mult, din port, și nu avea liberă de cât o coloață, care se complecta pe bord cu telegramele primite prin undele herțiene a telegrației fără fir.

În fiecare zi un ofițer, însoțit de un marinar, trecea pe punte dela un grup la altul, și instruia călătorii cum să se servească de centura de salvare în caz de naufragiu.

— Slabă speranță, — ne spune răsând un căpitan italian de marină, venit în grupul nostru.

Lăcomia și setea de reclamă a companiilor de navigație sunt groaznice și criminale. Atrag călătorii cu luxul și viteza, dar nu fac nimic pentru siguranța vieților omenești. Vă amintiți de naufragiul Titanicului? Ancheta a stabilit pe deplin că fiind în prima cursă, a luat un drum mai scurt navigând mai sus decât obiceiul. A riscat trecând în regiunea sloiurilor. Lovindu-se de un munte de gheață plutitor, care i-a spintecat fundul, transatlanticul s'a înecat.

Comandantul a fost achitat, căci avea pe bord pe unul din directorii companiei, care i-a cerut să ia drumul cel mai scurt, deși mai periculos, numai să poată trâmbeia în lume că a făcut traversarea Oceanului în timp mai scurt decât toate celelalte transatlantice.

— Iată, sunt gata să fac rămășag că nici pe vaporul acesta nu sunt mijloace de salvare suficiente pentru toată lumea care se găsește imbarcată aici.

Cu învoirea comandantului am plecat trei inși să facem vizita întregului vapor — doi ofițeri de marină și un inginer naval.

Fantezia lui Jules Verne este realizată pe deplin prin ultimele construcții ale transatlanticelor. Pentru înconjurarea pământului trebuie să faci o plimbare de vre-o jumătate de kilometru. Puntea e atât de lată în cât se poate așeza o linie de tramvai, rămânând loc pentru trotuare și vehicule. Coșurile sunt așa de largi încât un tren ar încăpea ca într'un tunel. În magazinele de provizii și în camerele refrigerente, se găsesc vre-o treizeci mii kilograme de carne, cincisprezece mii de păsări, douăzeci mii ouă, zece mii jamboane, șase mii kilograme unt, două mii kilograme ceai și cafea...

Saloane luxoase cu pilaștri, panouri și vitraje, cari îți dau iluzia că te găsești într'un vechiu palat regal, Covoa-re de Persia și Smirna, mobile de mahon și palisandru, Candelabre imitate după lanternele vechilor nave olandeze.

Dar, la socoteala care am făcut-o, apreciind numărul oamenilor cari ar încăpea în bărcile de salvare, am găsit că numai jumătate din lumea care era imbarcată ar fi putut scăpa bine înțeles dacă s'ar fi putut ține o ordine perfectă, lucru foarte greu în momentele de panică.

Italianul avusese dreptate.

JEAN BART

